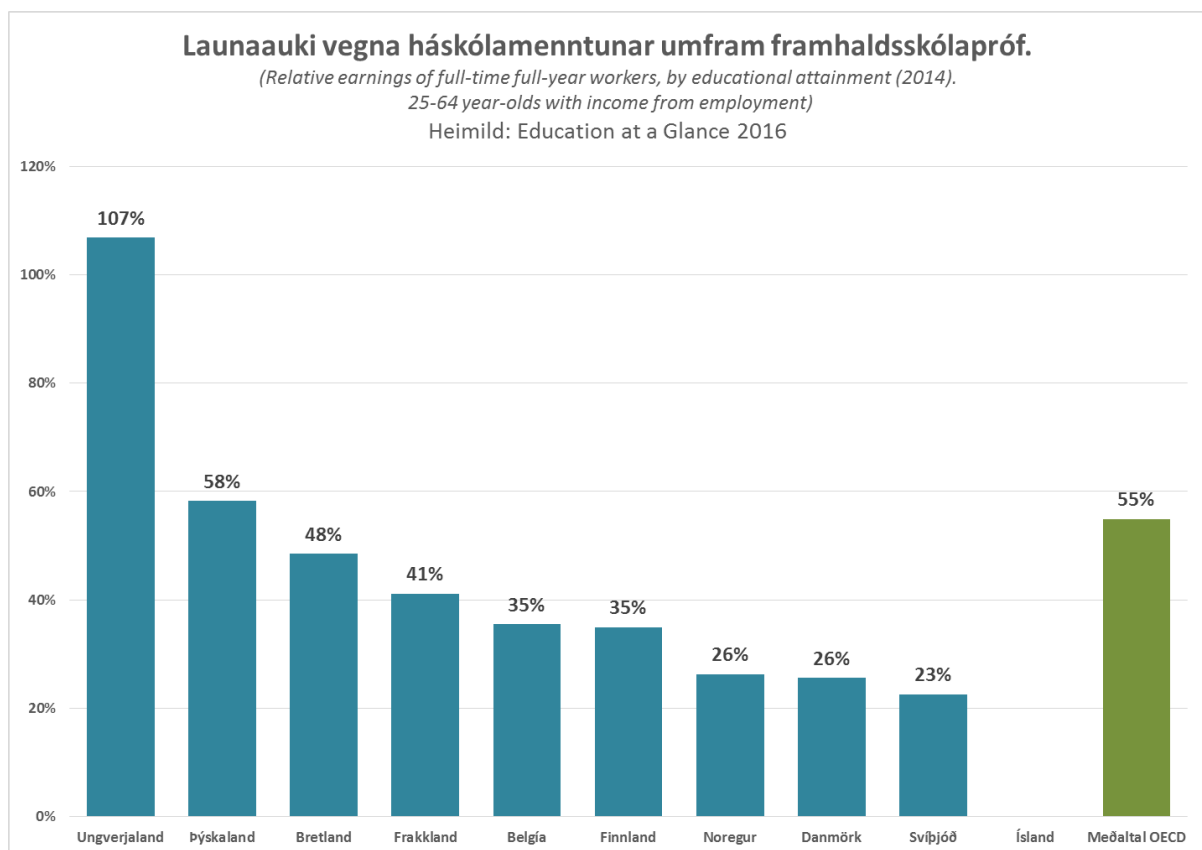

Launaauki vegna háskólanáms í ýmsum löndum.

Algennt er að launasetning starfa taki að stórum hluta mið af menntunarkröfum sem gerðar eru til viðkomandi starfs. Rök fyrir því eru margvísleg. Oft er flækjustig starfa hátt þar sem krafist er mikillar menntunar og framboð fólks með viðeigandi menntun takmarkað. Hærri laun vegna menntunarkrafna má einnig tengja við beinan og óbeinan kostnað við að afla menntunar, s.s. kostnað vegna námslána og kostnað vegna frátafa frá vinnumarkaði með tilfallandi lægri ævitekjum og lakari ávinnslu lífeyrisréttinda, sérstaklega þar sem ávinnsla slíkra réttinda er aldurstengd.

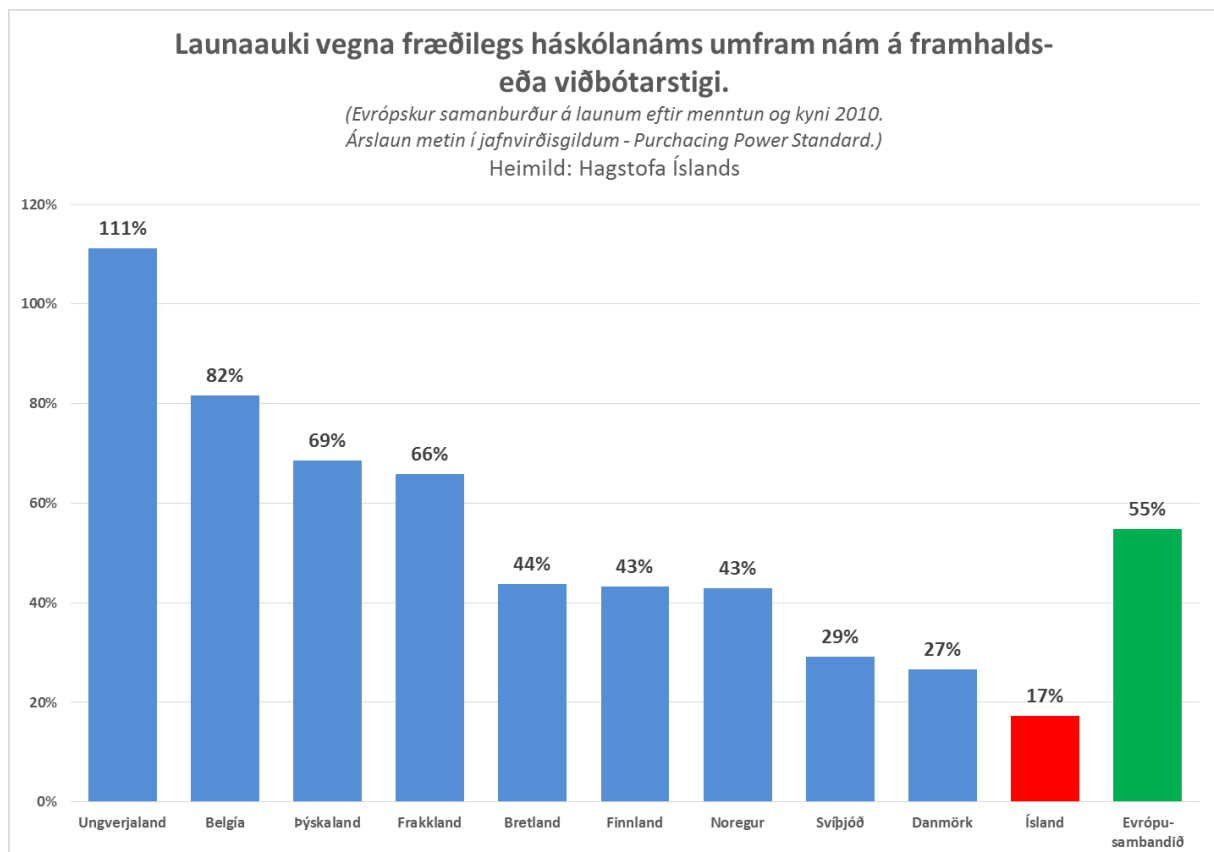
Mynd 1 byggir á upplýsingum úr nýjstu útgáfu árlegs rits OECD [Education at a Glance 2016](#). Hún sýnir hlutfallslegan launaauka vegna háskólamenntunar umfram framhaldsskólapróf í nokkrum löndum OECD. Á myndinni má m.a. sjá að fólk með háskólamenntun í Ungverjalandi

Mynd 1

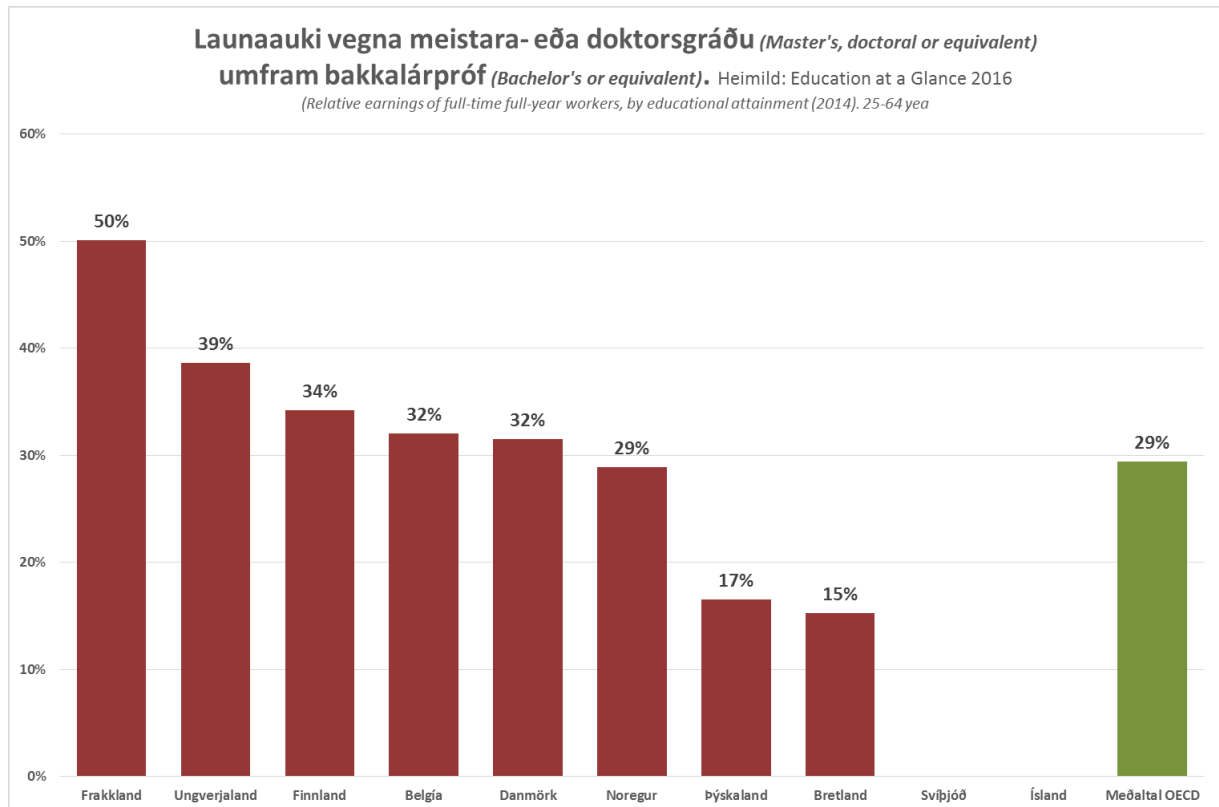
getur vænst þess að hafa rúmlega tvöfalt hærri laun en þeir sem aðeins hafa framhaldsskólapróf. Samsvarandi launaauki er tæplega 50% í Bretlandi og u.þ.b. 25% í Noregi, Danmörku og Svíþjóð. Meðaltal OECD ríkjanna sem þessar upplýsingar ná til í skýrslunni er 55% en viðeigandi upplýsingar um þetta vantar frá Íslandi.

Á vef Hagstofu Íslands má finna samanburð af svipuðum toga frá 2010 þar sem gögn frá Íslandi er að finna. *Mynd 2* sýnir launaauka þeirra sem hafa fræðilegt háskólapróf umfram þá sem eru með próf á framhalds- eða viðbótarstigi. Um er að ræða sömu lönd og á *mynd 1* en meðaltal landa Evrópusambandsins er komið í stað meðaltals OECD-landanna. Skilgreining viðmiðunarprófanna er ekki nákvæmlega eins og á fyrri myndinni og gögnin eru ekki frá sama ári. Niðurstöðurnar eru þó áþekkar. Launaaukinn í Ungverjalandi er rúmlega 100%, tæplega 50% í Bretlandi og rúmlega 25% í Danmörku og Svíþjóð. Noregur, Frakkland, Þýskaland og Belgía mælast með hærri launaauka en í fyrra tilvikinu en meðaltal landa Evrópusambandsins mælist það sama og meðaltal OECD-landanna á *mynd 1*. Háskólamenntun á Íslandi skilar áberandi litlum launaauka í þessum samanburði eða aðeins 17% þar sem meðaltalið er 55%.

Mynd 2

Í fyrrnefndu riti OECD [Education at a Glance 2016](#) má einnig finna vísbendingar um það hvaða launaauka megi vænta í ólíkum löndum við að taka meistara- eða doktorsgráðu í háskóla umfram bakkalárpróf (BA/BS/Bed.). Mynd 3 sýnir þennan launaauka í sömu löndum og fyrr en upplýsingar vantar frá Svíþjóð og Íslandi.

Mynd 3

Til samanburðar má nefna að í gerðardómi í deilu 18 BHM-félaga og ríkisins frá 14. ágúst 2015 var úrskurðað um að meistara- eða doktorsgráða umfram BS/BSc nám jafngildi tveimur launaflokkum eða um 10% launaauka en doktorsgráðu mætti meta með fjórum launaflokkum eða 20% launaauka. Í kjarasamningum KÍ og sveitarfélaganna er algengt að meistara- eða doktorsgráða umfram bakkalárpróf sé metin til tveggja launaflokka eða um 5,5% en að þrjú launaflokkar til viðbótar fái fyrir doktorsgráðu eða um 8,4%.

Oddur S. Jakobsson, hagfræðingur KÍ